

Cuiru, ils 31 d'october 2018

DU UMS 2018

Disposiziun da l'uffizi

pertutgant il relasch da las directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun

Tenor l'art. 8 da la constituziun federala da la confederaziun svizra dals 18 d'avrigl 1999 (Cst.; CS 101) e tenor ils art. 1 fin 5 da la lescha federala davart l'eliminaziun dals dischavantatgs envers persunas cun impediments dals 13 da december 2002 (lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments, LImp; CS 151.3) èn tut ils umans eguals davant la lescha e na dastgan betg vegnir discriminads. La confederaziun ed ils chantuns ston prender mesiras correspudentas. Ils medems dretgs e las medemas schanzas valan spezialmain per la furmaziun. Pertutgant ils examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun è l'uffizi per la furmaziun media-superiura competent – sa basond sin l'art. 20a da l'ordinaziun davart il gimnasi dals 6 da fanadur 1999 (OGim; DG 425.050) en cumbinaziun cun l'art. 1 al. 3 da l'ordinaziun davart la scola media commerziala dals 8 da november 2011 (OSMC; DG 425.130) e cun l'art. 2 da l'ordinaziun davart la scola media professiunala dals 2 da settember 2008 (OSMP; DG 425.140) – da relaschar directivas e mesiras correspudentas.

Sa basond sin l'art. 20a OGim, sin l'art. 1 al. 3 OSMC e sin l'art. 2 OSMP dispona l'uffizi per la furmaziun media-superiura:

1. Las directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun vegnan relaschadas.
2. Communicaziun a las directuras ed als directurs da las scolas medias en il chantun Grischun; a las commembras ed als commembers da la cumissiun da surveglianza dals fatgs da scola media; a las expertas ed als experts dals examens finals (consegna annuala); al servetsch psicologic da scola (SPS); a l'uffizi per la scola populara ed il sport; a l'uffizi per la furmaziun professiunala sco er al departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient.

Uffizi per la furmaziun media-superiura

Dr. Hans Peter Märchy, manader

Directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun

relaschadas da l'uffizi per la furmaziun media-superiura ils 29 d'october 2018

---

1. Situaziun da partenza e champ d'applicaziun

Tenor la constituziun federala e tenor la lescha davart la promoziun da persunas cun impediments¹ èn tut ils umans eguals davant la lescha e na dastgan betg vegnir discriminads. Ils medems dretgs e las medemas schanzas valan spezialmain per la furmaziun. Da quai resulti che la concepziun da las cundiziuns per giuditgar sto vegnir adattada als basegns specifics da las persunas cun impediments, per che lur capaciad cognitiva possia vegnir mussada e giuditgada en moda adequata. La cumpensaziun da dischavantatgs po vegnir applitgada tar tests da prestaziun, tar examens, tar examens d'admissiun u tar examens finals.

Sa basond sin l'art. 20a da l'ordinaziun davart il gimnasi dals 6 da fanadur 1999 (OGim; DG 425.050) en cumbinaziun cun l'art. 1 al. 3 da l'ordinaziun davart la scola media commerciala dals 8 da november 2011 (OSMC; DG 425.130) e cun l'art. 2 da l'ordinaziun davart la scola media professiunala dals 2 da settember 2008 (OSMP; DG 425.140) è l'uffizi per la furmaziun media-superiura cumpetent per reglar la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun. Questas directivas reglan ils princips materials e formals per conceder la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun, ma ellas na reglan betg la cumpetenza ed il proceder per conceder ina cumpensaziun da dischavantatgs durant la scolaziun en ina scola media dal Grischun u per conceder ina tala per in praticum necessari per obtegnair il diplom. Ils examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun cumpiglian l'examen da la maturiad gimnasiala, l'examen final da la part da la scola da la scola media commerciala (per l'examen final da la part dal manaschi è cumpetent l'uffizi per la furmaziun professiunala) e l'examen final da la scola media spezialisada.

2. Definiziun da la cumpensaziun da dischavantatgs sin il champ da la furmaziun

Sco cumpensaziun da dischavantatgs sin il champ da la furmaziun vegn designada l'adattaziun da las cundiziuns per giuditgar scholaras e scholars cun in impediment diagnosticat, che han – malgrà lur impediment – il potenzial da cuntanscher las finamiras regularas da l'instrucziun. Tras la cumpensaziun da dischavantatgs duai la discriminaziun d'engrevgiaments causa impediments vegnir cumpensada uschè bain sco pussaivel. En quest connex na vegni betg divergià da las finamiras dal plan d'instrucziun. Tras mesiras da la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals na dastga ni vegnir reducida la finamira da l'instrucziun regulara che vegn pretendida resp. la materia d'examen, ni dastga la persuna cun impediments vegnir privilegiada envers las ulteriuras candidatas ed ils ulteriurs candidats. Tras mesiras adattadas en il cas singul vegnan mo eliminadas barrieras chaschunadas da l'impediment, che impedischan da mussar la savida individuala.

---

¹ Art. 8 al. 2 da la constituziun federala da la confederaziun svizra (Cst.; CS 101); art. 1 fin 5 sco er 20 da la lescha federala davart l'eliminaziun dals dischavantatgs envers persunas cun impediments (lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments, LImp; CS 151.3)

3. Principis per conceder la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun

Betg mintga candidata e candidat dals examens cun in disturbi u cun in impediment existent n'ha il dretg d'ina cumpensaziun da dischavantatgs. Il dretg da prestaziuns sto vegnir examinà en il cas singul sin ina dumonda en scrit. Per pudair conceder ina cumpensaziun da dischavantatgs ston esser ademplidas las suandantas premissas:

- a) I sto sa tractar d'in impediment. L'impediment sto esser diagnostigà d'ina persuna spezializada renconuschida e cumpetenta (psicologa/psicolog da scola u media/medi) e cumprovà en la dumonda sco suonda: L'impediment vegn constatà tras in scleriment d'ina psicologa u d'in psicolog da scola ubain d'ina media u d'in medi. Il mument da l'inoltraziun da la dumonda na dastga il scleriment betg esser pli vegl che 6 mais. La persuna spezializada constatescha ils resultats dal scleriment en in'expertisa en scrit faschond las suandantas infurmaziuns:
diagnosa; grad da grevezza da l'impediment; las consequenzas individualas chaschunadas da l'impediment sin la situaziun d'examen; recumandaziun da prender eventualas mesiras da cumpensaziun da dischavantatgs adattadas a la persuna examinada ed adequatas sco er la data, cur che la diagnosa è vegnida fatga.
En connex cun l'impediment sa tracti da disturbis dal svilup ch'èn descrits en la classifica-ziun ICD-10². Il servetsch psicologic da scola constatescha en spezial disturbis da las abilitads en scola (F81, p.ex. difficultads da leger e d'ortografia, difficultads da far quintes). Vitiers vegnan impediments da la vesida, da l'udida ed impediments corporals ch'èn vegnids diagnostigads d'ina media u d'in medi.
- b) Sin basa da la diagnosa poi vegnir cumprovà che la persuna examinada è – cun ses potenzial intellectual – abla da cuntanscher las finamiras da l'instrucziun respectivamain ils resultats dals examens pretendids.

4. Principis per concepir la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun

Per pudair conceder ina mesira da cumpensaziun da dischavantatgs dumandada ston esser ademplidas las suandantas premissas:

- a) La mesira per ina cumpensaziun da dischavantatgs sto esser orientada individualmain.
- b) La cumpensaziun da dischavantatgs sto esser – pervia da la diagnosa (gener, grad da grevezza, consequenzas) e pervia da la situaziun d'examen actuala – proporziunala, adattada e necessaria resp. adattada a la persuna examinada en sia situaziun d'examen actuala.
- c) La mesira da cumpensaziun da dischavantatgs sto pudair vegnir realisada cun custs raschunaivels e na dastga betg disturbar u impedir autras candidatas ed auters candidats.
- d) Sch'i vegn concedida ina cumpensaziun da dischavantatgs, ston vegnir mantegnids tant las pretensiuns a l'examen sco er il giudicament da la prestaziun (scala da notas). Els na dastgan betg vegnir reducids u minimalisads. I dastgan vegnir fatgas exclusivamain adatti-ziuns formalas.
- e) La realisaziun da las mesiras da cumpensaziun da dischavantatgs na dastga betg conceder avantatgs a la persuna cun impediments envers las ulteriuras candidatas ed ils ulteriurs candidats.

---

² International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10) da l'organisaziun mundiala da la sanadad (WHO)

- f) En l'attestat final na dastga la cumpensaziun da dischavantatgs betg vegnir cumprovada.

5. Mesiras pussaivlas per ina cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun

La cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals d'ina scola media dal Grischun po cuntegnair differentas mesiras sco per exempel:

- prolungaziun da la durada da l'examen cun in plan d'examen adattà individualmain;
- realisaziun da l'examen en in local separà;
- concepziun individuala da las pausas;
- adattaziun dals meds d'examen (per exempel metter a disposiziun documents engrondids);
- metter a disposiziun instruments da lavur specifics (computer, calculatur da giaglioffa, registratur a bindel e.u.v.);
- accompagnament tras ina terza persuna.

6. Proceder per dumandar ina cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun

Per dumandar ina cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals d'ina scola media dal Grischun ston esser ademplitas las suandantas prescripziuns:

- a) La petenta u il petent sto observar las prescripziuns tenor la cifra 3.
- b) Candidatas e candidats dals examens cun in impediment diagnosticà ston inoltrar mintgamaì fin ils 31 da december da l'onn chalendar precedent a l'onn d'examen a l'uffizi per la furnaziun media-superiura, Gäuggelistrasse 7, chascha postale 24, 7001 Cuira, ina dumonda motivada en scrit.
En cas da scolaras e scolaras minorens sto la dumonda vegnir sutscritta da la titulara u dal titular da la tgira genitoriala. A la dumonda sto vegnir agiuntada l'expertisa dal servetsch psicologic da scola ubain d'ina media u d'in medi. Uschenavant ch'igl è vegnì concedì a la petenta u al petent mesiras da cumpensaziun da dischavantatgs chaschunads da l'impediment gia avant ils examens finals, sto quai vegnir cumprovà documentarmain (cunvegna tranter la scola media dal Grischun frequentada e la scolara u il scolar).
- c) Sche la dumonda da conceder ina cumpensaziun da dischavantatgs per ils examens finals vegn inoltrada memia tard e/u sch'i vegn agiuntada a la dumonda in'expertisa dal servetsch psicologic da scola ubain d'ina media u d'in medi, che n'è betg actuala u betg cumpletta, na vegni betg entrà sin la dumonda.
- d) Sch'i po vegnir entrà sin la dumonda da conceder ina cumpensaziun da dischavantatgs per ils examens finals, examinescha e decida l'uffizi per la furnaziun media-superiura avant la realisaziun dals examens finals davart la dumonda en furma d'ina disposiziun en scrit, e quai sin fundament dals documents inoltrads. El sa resalva il dretg, da dumandar ulteriuras infurmaziuns da la persuna spezialisada cumpetenta ed er da la direcziun da la scola al lieu d'examen (numnada qua sutvart direcziun da la scola). Cunter sia decisiun poi vegnir inoltrà entaifer 30 dis in recurs administrativ tar il departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient.
- e) Sch'ina cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals d'ina scola media dal Grischun vegn concedida, infurmescha la persuna spezialisada cumpetenta da l'uffizi per la furnaziun media-superiura la direcziun da la scola davart las mesiras disponidas.

- f) La direcziun da la scola sto procurar che las mesiras concedidas vegnian realisadas correctamain.

7. Entrada en vigor

Las directivas concernent la cumpensaziun da dischavantatgs als examens finals da scola d'ina scola media dal Grischun entran en vigor il 1. da november 2018.